

σίαν, ἐξ ἧς ὁ ἄνθρωπος καθίσταται ἀξιοπεριφρόνητος καὶ ἕαρος διὰ τοὺς συμπολίτας του.

Ἐρ.-Τί εἶναι ἐγκράτεια;

Ἄπ.-Ὁ ἐγκρατὴς ἄνθρωπος δὲν καταναλίσκει ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ἢ ὅ,τι εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον πρὸς ὑπαρξίν του. Ἡ ἀρετὴ αὕτη διατηρεῖ τὴν ὑγίαν.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς ἐγκρατείας κακία;

Ἄπ.-Ἡ ἀκρασία, αἰσχροὺν πάθος τιμωρούμενον ὑπὸ πολλῶν ἀσθενειῶν καὶ πηρώσεων. Ὁ ἄκρατος ἄνθρωπος, οὐ μόνον εἶναι ἐπιζήμιος εἰς τὴν κοινωνίαν, διότι ὅ,τι αὐτὸς δαπανᾷ ἄνευ ἀνάγκης τὸ ἀφαιρεῖ ἀπὸ τῶν ὁμοίων του, ἀλλὰ καὶ δὲν διαφέρει τοῦ κτήνους, φθειρόμενος καὶ ἀπομωραίνόμενος προῶρας.

Ἐρ.-Τί εἶναι οἰκονομία;

Ἄπ.-Ἡ οἰκονομία εἶναι ἀρετὴ, δι' ἧς ὁ ἄνθρωπος ἀποταμιεύει μέρος τῶν εἰσοδημάτων του διὰ μελλούσας ἀνάγκας, ἢ δι' ἀπρόοπτα ἀτυχήματα, ἢ καὶ περιθάλψιν δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν συμφορῶν. Ἡ οἰκονομία εἶναι τὸ θεμέλιον τῆς ἀνεξαρτησίας.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς οἰκονομίας κακία;

Ἄπ.-Ἡ σπατάλη. Ὁ σπαταλὸς, δαπανῶν πλείοντα ὅσων εἰσπράττει, δὲν εἶναι ἀγαθὸς πολίτης, καθὼ ζῶν ἐπὶ ζημίᾳ τῶν ἄλλων.

Ἐρ.-Τί εἶναι σωφροσύνη;

Ἄπ.-Ἀποχὴ ἀπὸ πάσης ἀπολαύσεως, ἣν δὲν ἠλόγησεν ἡ θρησκεία καὶ ἥτις δὲν συντελεῖ εἰς τὸν ἱερὸν σκοπὸν τοῦ γάμου. Ἡ σωφροσύνη εἶναι ἀδελφὴ τῆς φιλεργίας καὶ τῆς ἐγκρατείας.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ κακία ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν σωφροσύνην;

Ἄπ.-Ἡ ἀκολασία, ποταπὸν καὶ χυδαῖον πάθος, διαφθεῖρον καὶ τοὺς εὐρωστοτάτους λαούς. Ἡ ἀκολασία ἐχάυνωσε τὰ ἀρχαῖα ἔθνη καὶ κατέστρεψε τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν. Ἡ ἀκολασία παρέδωκε δούλους εἰς τοὺς Πέρσας τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς Ἀσσυρίους. Ὅτε καὶ οἱ Πέρσαι ἐφθάρσαν, ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, οὓς καθυπέταξαν πάλιν διὰ τὸν αὐτὸν λόγον οἱ Ῥωμαῖοι. Τέλος καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς κόσμος, ὅτε ἀπώλεσε τὴν ἀγνότητα τῶν ἡθῶν του, ἐνέδωκεν εἰς τοὺς βαρβάρους, οἵτινες ἐξήπλωσαν εἰς τὴν Δύσιν ἐπὶ δέκα αἰῶνας τὴν ἀμαθίαν καὶ τὸ σκότος.

Ἐρ.-Τί εἶναι ἀξιοπρέπεια;

Ἄπ.-Ἡ ἀξιοπρέπεια εἶναι ἀρετὴ ἀποτρέπουσα τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ πάσης πράξεως ἢ συγκαταβάσεως ἀντικειμένης εἰς τὴν τιμὴν, οἰονδήποτε καὶ ἂν προσδοκᾷ ἐξ αὐτῆς ὄφελος.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν κακία;

Ἄπ.-Ἡ χαμέρπεια.

Ἐρ.-Τί εἶναι μετριοφροσύνη;

Ἄπ.-Ἀρετὴ ἀποτρέπουσα ἡμᾶς τοῦ νὰ μεγαλοποιῶμεν τὰ πλεονεκτήματα, τὰς πράξεις καὶ τὴν ἀξίαν μας, καὶ πείθουσά νὰ περιμένωμεν καρτερικῶς τὴν περὶ ἡμῶν κρίσιν τῶν χρηστῶν πολιτῶν.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς μετριοφροσύνης κακία;

Ἄπ.-Ἡ ματαιοφροσύνη.

Ἐρ.-Τί εἶναι εἰλικρίνεια;

Ἄπ.-Τὸ λέγειν πάντοτε καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, οἰαυδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἰεὶ καὶ τούτου συνέπειαι.

Ἐρ.-Ἐὰν ἡ ἀλήθεια δύναται νὰ βλάβῃ τὸν πλησίον, πρέπει νὰ τὴν κοινολογήσῃ τις;

Ἄπ.-Προτιμότερον εἶναι νὰ τηρήσῃ σιωπὴν ἀλλὰ τὸ ψεῦδος οὐδέποτε εἶναι συγγνωστόν. Ἐὰν δὲν δύνασαι νὰ εἴπῃς τὴν ἀλήθειαν, φοβούμενος μὴ βλάβῃς τὸν πλησίον, σιώπησον.

Ἐρ.-Δύναται τις νὰ εἴπῃ δικαιολογούμενος ὅτι δὲν εἰξεύρει τίποτε;

Ἄπ.-Ὅχι· διότι τότε θὰ ἐψεύδετο. Πρέπει νὰ τηρήσῃ ἀπόλυτον σιωπὴν, ἢ νὰ εἴπῃ εἰλικρινῶς ὅτι δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ.

Ἐρ.-Ποία εἶναι ἡ ἀντίθετος τῆς εἰλικρινείας κακία;

Ἄπ.-Ἡ ὑπόκρισις.

Ἐρ.-Τί πρέπει νὰ πράττῃ πᾶς Ἕλλην ὡς πρὸς τὰς ἀρετὰς καὶ τὰς κακίας;

Ἄπ.-Οὐ μόνον διὰ τοῦ λόγου, ἀλλὰ πρὸ πάντων διὰ τοῦ παραδείγματος, πρέπει νὰ ὑποβάλῃ τὴν ἄσκησιν πᾶσων τῶν ἀρετῶν καὶ νὰ πολεμῇ ἀνεנדότως πᾶσας τὰς κακίας.

Ἐρ.-Ὁ διεσθαρμένος πολίτης δύναται νὰ γίνην ἐνάρτεος;

Ἄπ.-Βεβαίως, ἐὰν ἔχῃ ἐπιμονὴν καὶ ἀγαθὴν θέλησιν καὶ ἀξιομίμητα παραδείγματα ἐνώπιόν του.

Ἐρ.-Πρέπει νὰ μισῆς ἢ νὰ περιφρονῆς τοὺς κακοὺς, ἢ τοὺς ἀμελοῦντας τὴν ἀρετὴν;

Ἄπ.-Μόνον τὰς κακίας πρέπει νὰ μισῶμεν καὶ νὰ περιφρονῶμεν· οἱ δὲ κακοὶ εἶναι ἀδελφοί μας, ἀδελφοὶ δυστυχεῖς, τέκνα τῆς αὐτῆς πατρίδος. Πρέπει νὰ τοὺς λυπώμεθα καὶ νὰ προσπαθῶμεν νὰ τοὺς ἐπαναγάγωμεν διὰ τοῦ παραδείγματος εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς. Ἐὰν ἐπιμένωσιν εἰς τὴν κακίαν, πρέπει νὰ διακόψωμεν πᾶσαν μετ' αὐτῶν σχέσιν μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ὁμολογήσωσιν τὴν πλάνη των καὶ θὰ φανῶσιν εὐδιάθετοι νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ὑθειαν.

¹Εἶναι τὸ τίλος.

Ἐθνη τινὰ τῆς ἀρχαιότητος οὐδὲν προσέβλεπον, οὐδὲ ἤθελον νὰ προβλέψωσιν ἐν ταῖς νομοθεσίαις αὐτῶν, περὶ τινῶν κακιῶν, ὡς λ. χ. τοῦ πατροκτόνου, τοῦ προδότου τῆς πατρίδος,

να μὴ ἀναμιμνήσκῃται τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι εἶνε δυνατὴ ἢ τοιαύτη κακία.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια ἰδίᾳ σελ. 113.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΝΝΑΤΗ

Ἔντερικός σωλὴν.

Ἐλπίζω, ὅτι ἤρχισε τώρα κάπως νὰ φωτίζεται τὸ πνεῦμά σου, καθ' ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὴν μελέτην μας, καὶ ἐννοεῖς ἤδη ἀριεστὰ πῶς ἔλα αὐτὰ τὰ φαγητὰ, τὰ ὁποῖα ἐκόψαμεν καὶ ἐτρίψαμεν εἰς τὸ στόμα μας, ἐζυμώσαμεν δὲ καὶ ἐμαγειρεύσαμεν εἰς τὸν στόμαχόν μας, μέλλουν ἐντὸς ὀλίγου, ἀφοῦ μετεβλήθησαν εἰς μαλακὴν καὶ ἀναλυτὴν ζύμην, νὰ ἀναμιχθῶσι μὲ τὸ αἷμα, καὶ νὰ ἀναπληρώσωσι τὰς πολυεῖδεις στερησεις, εἰς τὰς ὁποίας ὑποβάλλει αὐτὸ ἡ ἀδιάκοπος περιοδεία τοῦ ἐντὸς τοῦ σώματος μας.

Λέγεις δὲ, εἶμαι βέβαιος, μὲ τὸν νοῦν σου, ὅτι εἶνε μεγάλη ταπεινωσις καὶ ὑποβίβασμός οὕτως εἰπεῖν τὸ νὰ μεταβληθῇ ἐν ψητὸν κοτοπούλιον εἰς χυμόν. Καὶ ὅμως δὲν εἶνε ὑποβίβασμός, διότι τὸ κοτοπούλιον ἐκεῖνο ἔπρεπε πρῶτα νὰ γείνη χυμός, διὰ νὰ γείνη κατόπιν ἄνθρωπος. Ὅλα τὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα εἶνε προωρισμένα νὰ συσσωματωθῶσι μὲ τὴν μηχανήν μας, καὶ νὰ γείνωσι μέρη τοῦ σώματός μας, πρέπει νὰ ἀλλάξωσι πρῶτα μορφήν, νὰ παραιτήσωσι τὴν παλαιάν των ὑπαρξιν, νὰ λησμονήσωσιν οὕτως εἰπεῖν τὸ παρελθόν των, διὰ νὰ λάβωσι τὴν τιμὴν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς νέαν ζωὴν. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅστις θέλει νὰ ἀποκτήσῃ νέαν πατρίδα, ὑποχρεοῦται πρῶτον νὰ παραιτήσῃ τὴν παλαιάν, καὶ νὰ διαλύσῃ τοὺς δεσμούς, οἵτινες τὸν συνέδεον πρὸς αὐτήν. Τὰ φαγητὰ δὲ, περὶ τῶν ὁποίων σοῦ ἔλεγον εἰς τὴν τελευταίαν μου ἐπιστολήν, ὅτι δυσκόλως μεταβάλλονται εἰς χυμόν, καὶ ὀνομάζονται δύσπεπτα καὶ δυσκολοχώνευτα, διότι κουράζουσι πολὺ τὸν στόμαχόν μας, εἶνε ἐκεῖνα ὅσων αἱ οὐσαὶ ἔχουσι μεγάλην ὑπερηφάνειαν καὶ πολὺ πείσμα, καὶ δὲν συγκατανεύουσιν εὐκालα εἰς τὴν μεταμόρφωσιν, περὶ τῆς ὁποίας ἐλέγομεν πρὸ μικροῦ.

Τὸ θέμα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον σοῦ παρουσιάζεται σήμερον, θὰ τὸ ἀπαντήσῃς πανταχοῦ, ὅπου καὶ ἂν θελήσῃς νὰ σπουδάσῃς τὴν φύσιν. Ὁ θεὸς κατὰ ἕνα μόνον τρόπον ἐργάζεται ἡμεῖς τοῦλάχιστον ἕνα μόνον γνωρίζομεν. Ὁ τρόπος δὲ αὐτὸς εἶνε νὰ δημιουργῇ διὰ τῆς καταστροφῆς, νὰ κατασκευάζῃ τὸ μέλλον διὰ τῶν συντριμμάτων τοῦ παρελθόντος, καὶ νὰ παράγῃ, οὕτως εἰπεῖν, τὴν ζωὴν ἐκ τοῦ θανάτου. Ὅ,τι κατὰ μικρὰς διαστάσεις γίνεται ἐντὸς τοῦ σώ-

μάχου μας, γίνεται ἀπαράλλακτα εἰς ὅλον τὸν κόσμον.

Καὶ αὐταὶ αἱ ἀνθρώπινα κοινωνίαι ὑπόκεινται ἐπίσης εἰς τὸν παγκόσμιον αὐτὸν νόμον. Χωνεύονται αἱ μικραὶ καὶ ἀδύνατοι εἰς τὸν εὐρύχωρον στόμαχον τοῦ χρόνου, καὶ μεταμορφοῦνται εἰς ἄλλας μεγάλας καὶ ἰσχυράς. Δὲν κερδαίνουσι δὲ πολὺ, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὅσαι εἶνε δυσκολοχώνευτοι, ὅσαι δὲν θέλουσι νὰ μεταμορφωθῶσι, καὶ ἐπιμένουσι νὰ τάλαιπωρῶσιν εἰς μάτην τὸν στόμαχον τοῦ χρόνου.

Ἐπειδὴ δὲ ἤλθε λόγος, ἃς κάμωμεν καὶ μίαν μικρὰν ἐθνολογικὴν παρεκβολήν.

Ἴδὲ τὸ σημερινὸν γερμανικὸν κράτος, πόσον μέγα καὶ παντοδύναμον ἔγεινε, διότι ἐχώνευσε καὶ μετεμόρφωσεν ἐντὸς τοῦ στομάχου τοῦ ἔλα ἐκεῖνα τὰ μικροσκοπικὰ κράτη καὶ βασίλεια, τὰ ὁποῖα πρὸ δεκαπέντε ἐτῶν ἀπετέλουν τὴν κλυομένην γερμανικὴν διαίταν, καὶ τὰ ὁποῖα, πρὶν πάθουν τὴν σωτήριον αὐτὴν μεταμόρφωσιν, ἦσαν τὰ περισσώτερα ἀδύνατα καὶ ἀσήμαντα. Ἴδὲ ἐπίσης τὸ ἰταλικὸν βασίλειον, τὸ ὁποῖον ἐσχηματίσθη δύναμις πρώτης τάξεως, διότι ὁ στόμαχος τῆς Σαρδηνίας κατάρθρωσε νὰ χωνεύσῃ ὠριότατα τόσα μικρὰ ἰταλικά δουκῆα. Ἐνθυμήσεται δὲ ἀκόμη, ἂν ἐδιδάχθῃς, καθὼς ἐλπίζω, τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τῆς πατρίδος σου, πῶς ἐμορφώθη ἡ καλουμένη ἡγεμονεία τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους, πῶς ἐσχηματίσθη κατόπιν τὸ κολοσσιαῖον κράτος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ θέλεις πεισθῆ, ὅτι ἡ χώνευσις εἶνε πολὺ καλὸν πρᾶγμα, ὅχι μόνον εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ κοινωνικὸν σῶμα.

Ἄς ἐπανεέλθωμεν ὁμῶς τώρα γρήγορα εἰς τὸν πυλωρόν, τὸν ὁποῖον πολὺ παρημελήσαμεν.

Ὁ πυλωρός, καθὼς εἶπομεν, ἀνοίγει διέξοδον εἰς τὰ φαγητὰ, τὰ ὁποῖα μετεβλήθησαν εἰς χυμόν, τουτέστιν ἔχασαν τὴν παλαιάν των ὑπαρξιν καὶ μορφήν.

Τὰ φαγητὰ λοιπὸν ἐκεῖνα ἀπέθανον πλέον ὡς φαγητὰ, καὶ μέλλουν τώρα νὰ ἀναζήσωσιν ὑπὸ ἄλλην μορφήν. Πῶς γίνεται τοῦτο;

Ὅπισθεν τοῦ πυλωροῦ ἐκτείνεται εἰς μακρὸς στρογγύλος σωλὴν, ἐπτάκις μακρότερος τοῦ ἀνθρώπινου σώματος· ἐπειδὴ δὲ εἶνε τόσο μακρὸς, εἶνε τυλιγμένος, καὶ σχηματίζει ἐν χονδρὸν δέμα, τὸ ὁποῖον γεμίζει ὅλην τὴν κοιλίαν. Ὁ σωλὴν αὐτὸς ἔχει ἐν ὄνομα γνωστὸν εἰς ὅλον τὸν κόσμον ὀνομάζεται ἔντερον. Διαιρεῖται δὲ εἰς δύο μέρη, τῶν ὁποίων τὸ μὲν ἐν καλεῖται λεπτόν ἔντερον, ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πυλωρόν καὶ σχηματίζει αὐτὸ μόνον του ὄλας τὰς διπλὰς τοῦ δέματος, τὸ δὲ ἄλλο ὀνομάζεται παχὺ ἔντερον, εἶνε πολὺ μικρότερον καὶ χονδρότερον, καὶ φαίνεται κάτι τι ξεχωριστὸν πρᾶγμα, μολονότι εἶνε ἐξἄκολουθῆσις τοῦ πρώ-